

श्रीबालकृष्णो विजयते ॥

विद्वद्भूत ज्ञे. श्रीप्रवरत्नदावलयमहाराजश्रीना

प्रवचनसो सार

नक्षत्रमेह.

तमे केवा वक्तता पासे श्रवणु करशो ?

श्रीबालकृष्ण शुद्धाद्वैत महासभा—

संग्राहक—

शास्त्री—श्रीमनदाव हरिशंकर

शुद्धाद्वैतरत्न—साहित्यबूषण.

माता महिर
सुरत.
सं. १२८७
आश्विन शुक्ल १०

प्रकाशक—
श्री. मंत्री—श्रीरत्नदाव श्रीबालदास स्टोर
" " देवीदास जालुसाध रेशमदाव.

न्यो. ०-२-०

सुरत बरानपुरी बागण, बाणवाणी पोणमां आवेला श्री " अनाविल अंधु " प्री-टीम प्रेसमां,
गाविन्दु उद्यानार्ध नायके अंधु.

શ્રીકૃષ્ણઃ

પુષ્ટિમાર્ગોપદેશિકા,

(ભાગ પહેલો અને બીજો)

અનેક ગામમાં પવિત્ર માતા બાળકોને ઘરમાં
ધાર્મિક શિક્ષણ આ પુસ્તકથી આપે છે.

ધાર્મિક કેળવણી વિના સારા સંસ્કાર બાળકમાં આવતા
નથી, એ કોણ નથી જાણતું? જે ધાર્મિક શિક્ષણ લેવું હોય
તો આ માર્ગોપદેશિકાના દરેક ભાગ વાંચો. પ્રથમ ભાગમાં
૪૭ પાક છે. તેની પાંચમી આવૃત્તિ બહાર પડી છે.

(ભા. ૨ જે)

પ્રથમ ભાગ જનસમાજમાં ફેટલો બધો પ્રિય થઈ પડ્યો છે.
એ વાત અજાણી નથી. બીજા ભાગ માટે ચાર વર્ષથી ઉપરાઉપરી
માગણી ચાલુજ છે. આ ગ્રંથ મહાસભાની પરીક્ષામાં છે.
પરીક્ષેને બીજો ભાગ વાંચવા મન આકર્ષાય છે. પ્રથમ ભાગ
કરતાં તે ઘણો મોટો છે. અનેક વિષયોનો સમાવેશ છે. પાઠની
પદ્ધતિએ અભ્યાસમાં લેઈ શકાય, વાર્તામાં વાંચી શકાય તે
સ્ત્રીવર્ગ સર્વસામાન્ય વાંચી શકે છે, આગળના ગ્રંથ સમજાય છે.
તેમાં ઘણા સારા સિદ્ધાંત છે. તેમજ બ્રહ્મવાદ અને નિત્યત્રીલા
પણ સમજાવવામાં આવ્યાં છે.

પ્રથમ ભાગ ૦-૮-૦

દ્વિતીય ભાગ ૧-૦-૦

મળવાનું ઠેકાણું

શાસ્ત્રી ચીમનલાલ હરિશંકર

(જી. ખેડ) ખોરસદ.

હાલ શિરનામું સુરત. મોટા મંદિર.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૌપીરાભિદ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૩૦૮

વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ લખે કેવા વડતા પાસે પ્રપણ
૩૨૨૧

વિગય

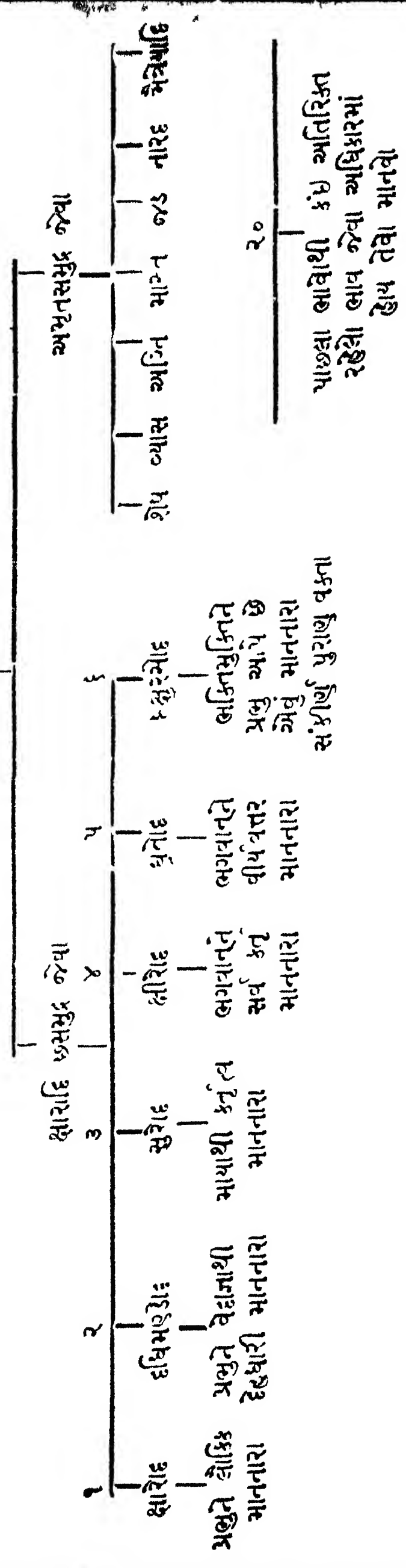
૫૨૨૧૩: ૫૨૨૭

वक्ताना विश लेह.

	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
गन्धर्व उत्तम संपद अथाद्य	पुराणी उत्तम पर पदाथी संज्ञिक	पुराणी अधम आसक्तिवाणा	गायक वेद्यामत्त अधम	नीत्य गायक अधम	पंडित	योगी त्राद्य व्यक्तिने उपयोगी, सर्वोपयोगी तथा	~~त्रेभयुक्त~~ ~~लगवच्छास्त्र~~ ~~(भर्यादा) मध्यम~~ ~~तत्पर~~ ~~उत्तम (पुष्टि)~~	~~त्रेभयुक्त~~ ~~लगवच्छास्त्र~~ ~~तत्पर~~ ~~उत्तम (पुष्टि)~~	~~गंलीर~~ ~~संज्ञिकारक~~ ~~(भर्यादा) मध्यम~~	~~अल्पश्रुत~~ ~~अल्पश्रुत~~ ~~अल्पश्रुत~~ ~~कर्म शुद्ध~~	~~अथ यज्ञि~~	तपसांस्वरव्यसानवाणा पेताने अ सुअकारी, पीणने नहि अथाद्य
१३ लगवच्छापापात्र उत्तम (पुष्टि)	१४ देवादिनी अथ अश्विनी अथाद्य	१५ नवधावक्ति भार्गवुसारी भर्यादा वृद्धिक्षयवाणे आन (मध्यम)	१६ पंद्धरमा ज्ञेवा वृद्धिक्षय वगरना भर्यादा (मध्यम)	१७ अनेक जन्मथी सिद्ध संस्कारी वृद्धिक्षयवाणा भर्यादा (मध्यम)	१८ स्वतंत्र कृपापात्र भक्षगंभीर वक्तिवाण (पुष्टि) उत्तम							

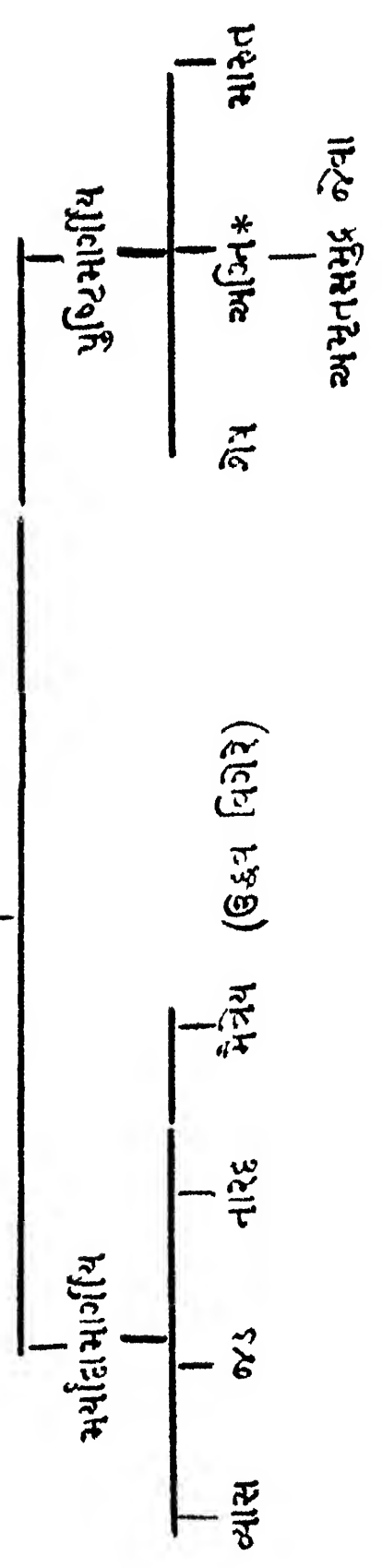
(पाछा ज्यो)

સમૃદ્ધ જેવા

શ્રીહરિરાયજીના પરિશિષ્ટાનુસારી

પ્રર્ણભગવદીયો

* અગ્નિ એટલે શ્રીમહાપ્રભુજી.

શ્રીબાલકૃષ્ણપ્રમુખિજયતે ।

વિદ્વદ્ગો. શ્રીવજરત્નલાલજી મહારાજના પ્રવચનનો સાર.

જલભેદ.

અર્થાત્—તમે કેવા વક્તા પાસે શ્રવણ કરશો ?

પરમ ભાગ્યવાન વૈષ્ણવ !

શ્રીમદાચાર્યચરણની કૃપાથી ભક્તિમાર્ગમાં અંગીકાર થયો, તમે વેદ-બ્રહ્મસૂત્ર-શ્રીભગવદ્ગીતા અને ભાગવત આ ચારે પ્રસ્થાનોથી નિર્ણય કર્યો કે નિર્ગુણ ભક્તિમાર્ગ સર્વોત્કૃષ્ટ અને સરલ માર્ગ છે. કારણ કે-પ્રભુ આજ્ઞા કરે છે કે—“મક્ત્યા મામભિજાનાતિ” હું જેવો છું તેવો સંપૂર્ણ રીતે તો ભક્તિથી જ મારો ભક્ત મને બને છે.

આ ભક્તિનો અર્થ તમે સમજ્યા ?

ભક્તિ એટલે ? પરમાત્મામાં પરમપ્રીતિ, દહાસક્તિ, રભક્તિ એટલે સેવા, અને સેવા એટલે “પ્રભુમાં ચિત્તને એકતાન કરવું” ભક્તિમાર્ગ પ્રભુપરાયણ છે. પ્રભુને જ અવલંબી રહેવો છે. તો પ્રભુ શ્રીકૃષ્ણચન્દ્રમાં મન શાથી એકતાન થાય ? એનો ઉપાય તમે સાંભલ્યો છે ? આ ઉપાય એવો દર્શાવું છું કે તમારો તેનાથી પ્રભુમાં નિરોધ ધણજ સરળ માર્ગથી થઈ જાય, આપણે તો એવો ઉપાય જોઈએ કે તેને અમલમાં મુકનારને પણ આનંદ થાય અર્થાત્ પૂર્વાવસ્થામાં આનંદ અને ફલાવસ્થામાં પણ પૂર્ણાનંદ જ ફલે, આ માર્ગ ત્યાગ શ્રવણ અને કીર્તન છે. તમે તમારી અહંતા મમતાની સર્વસ્વ વસ્તુ પ્રભુની છે. એવા આત્મસમર્પણપૂર્વક શ્રવણ અને કીર્તન કરો, એ ભક્તિના ખીજને વધારનાર સાધનો છે. શ્રવણ એ ભગવદ્લીલાનું જ હોઈ શકે. શ્રવણ નિરોધ કરનાર ત્યારે જ થાય-કે ઉત્તમોત્તમ રસિક ભગવદીયોના મુખમાંથી પ્રેમરસથી ભરપૂર પ્રભુની લીલાથી ભરેલું હૃદય તેને નિરોધ કરે છે. કહ્યું પ્રભુએ આપ્યા તેની સાર્થકતા ગમે તે સાંભળવાથી ન થાય ! કારણકે ? પ્રભુમાં પ્રેમ-આસક્તિ અને વ્યસન આ ત્રણ અવસ્થાએ આપણે પહોંચવું છે. એ કામ શ્રવણ અને કીર્તન જ કરી શકે છે. આ શ્રવણ કોની પાસે કરવું ? એ મોટો પ્રશ્ન છે. વક્તા સારો હોય તો જ શ્રોતાને સાર્થક કરે, કુવામાં ન હોય તો હવામાં શી રીતે આવશે ? વક્તાનાં લક્ષણ જોઈને તેના આગળ શ્રોતા થવું. જે ભાવહીન વક્તા મળશે તો તમે તમારું હૃદય તે પણ ખોશો, અને પરિણામે નાસ્તિક થશો. તમે “સત્સંગ કરવો” એમ વારંવાર કહો છો પણ તે સત્સંગ કોનો ? બહુ જોડે તેથી પંડિત ન કહેવાય. બહુ અપલ હોય તેથી રહસ્યજ્ઞ ન કહેવાય, અમારે તો અમારા ભાવની

સા પરાનુરક્તિરીશ્વરે શાષ્ઠિલ્યસૂત્રે

૨ “ મજ સેવાયામ્ ”
રતિર્દેવાદિવિષયા ભાવઃ ।

૩ “ ચેતસ્તત્પ્રવણં સેવા ”

બીજમાવે દહે તુ સ્યાત્ ત્યાગાત્ શ્રવણકીર્તનાત્

વૃદ્ધિ કરનાર ભગવન્મુખાનિષ્ઠાત, ભગવત્પ્રેમથી ભરપૂર અને લીલામાધુર્ય સમજનાર વક્તા જોઈએ છે. તે શી રીતે ઝાળખી કાઢવો? માટે ખીજ વક્તા સાથે તુલના કરીશું એટલે આ વક્તા તેમને આપોઆપ ભુલો જ માલૂમ પડશે.

વેદમાં એક શ્રુતિ છે. તેમાં જલના વીશ બેદ કહ્યા છે. તે વીશ બેદને આપણે દૃષ્ટાન્તમાં લેઈશું, તે રૂપક ધણું જ ઉપયોગી છે. જલના ગુણો સાથે આપણે વક્તાની કસોટી કરીશું. અને તે જે જલ કે જલાધાર જોડે બંધ બેસે તેમાં તેમને મુકીશું.

આ બેદ આરંભ કરતા પહેલાં અમારે ખાસ એક વાત ઉપર ધ્યાન ખેંચવું છે. પ્રભુના ગુણોનો પાર નથી. પ્રભુના ધર્મ પ્રભુની લીલા વિગેરે પ્રભુરૂપ છે. અને તેથી જ પ્રભુની માફક તે નિરોધ કરે છે. તેમાં ઝોછાવૃત્તી-નૂનાધિકતા-થતી નથી. માટે પ્રભુના ગુણુગાન કરનાર વક્તા સારો હોય તો સારું શ્રવણ અને ગુણુગાન કરે. ભાવની વૃદ્ધિ કરે, પણ ગમે તેવો નીચ વક્તા હોય તો તેમાં રહેલી યોગ્યતા સારી નહિ હોવાથી તેમાં તે ભાવ સારો રહેતો નથી. તેથી કરી પ્રભુના ગુણુગાનમાં કાંઈ વિકાર થતો નથી, પાત્ર ખરાબ હોવાથી જળને ખરાબ બનાવે છે. ભગવાન આકાશાદિ આધારમાં તે રૂપે રહે છે અને તે તે કાર્ય કરે છે. તેમ ભગવાનના ગુણુ પણ તે તે આધારમાં રહી તે તે આધાર જેવા આપણા વ્યવહારમાં આવે છે. વક્તાને વૈષ્ણવી દીક્ષા (બ્રહ્મસંબંધ) હોવું જ જોઈએ કારણ કે અવૈષ્ણવ વક્તા હોઈ શકે નહિ. એ તો ધ્યાનમાં જ રાખવું.

ગન્ધર્વ.

૧. કૂપ્યામ્બ્યઃ સ્વાહા પ્રથમ આપણે ગન્ધર્વનો વિચાર કરીએ. આપણે તો પૃથ્વી સ્વર્ગ વિગેરે સર્વ વક્તાનો વિચાર કરવો છે. ગન્ધર્વ પ્રભુના ગુણુગાન કરનારા છે. તેમાં જે સારા ગન્ધર્વ હોય તો તે સારા કુવાના જલ જેવા છે. જે વિષયાસક્તિથી ગુણુગાન કરનારા છે. તે નહારા કુવાના જલ જેવા છે. કુવા બે પ્રકારના સારા, નહારા, કાઈ કાંઈક વખત સારા, અને નહારા પણ છે. ઉપખર્ડાણુ નામનો ગન્ધર્વ હતો. તેની આસક્તિ સ્ત્રીમાં અધિક હતી, ગુણુગાન વખતે તેના સ્વચ્છંદાયરણને લીધે તેને વિશ્વસૃગ્ ઋષિનો શાપ થયો હતો. નારદના પૂર્વજન્મમાં તેમ જ શૂદ્રાવસ્થામાં પણ ઉત્તમ શ્રવણથી તેમને નારદપણું મળ્યું હતું. ચિત્રકેતુ ગન્ધર્વ પરમભગવદીય થયો હતો. તે ગુણુગાનના જ પ્રભાવે ભક્ત થયો હતો.

માટે ગન્ધર્વમાં બે જાત-ઉત્તમ અને કનિષ્ઠ. ઉત્તમ ગ્રાહ્ય અને કનિષ્ઠનો ત્યગ કરવો.

આતો સ્વર્ગની વાત થઈ પણ હવે પૃથ્વી ઉપરની વાત કરીએ. આપણને પુરાણીઓ દરેક મંદિરમાં વક્તા જેવામાં આવે છે. તેનો વિચાર ખીજ નંબરે કરીએ.

પુરાણી-વ્યાસજી-ભટ્ટજી.

૨. “કૂપ્યામ્બ્યઃ સ્વાહા” નદીમાંથી જળ લાવવા માટે નહેરો કરવામાં આવે છે. નદીમાં જળ હોય તો જ નહેરોમાં આવે. માટે નહેરને પરંપરાનો સંબંધ સારો જોઈએ, તેવી રીતે પુરાણી જે ભગવન્મુખાને સમજનારા-શ્રીવાગ્ધીશે કરેલા અર્થાનુસાર ભગવદ્લીલાને કાઈ ગુરુથી અથવા પિતાથી સાંભલી હોય. એવા, તેવી રીતે પરંપરાથી જેમણે શાસ્ત્રશ્રવણ કર્યું હોય તેવા પુરાણી આપણી ભાવવૃદ્ધિ કરી શકે છે.

૧ કૂપ્યામ્બ્યઃ સ્વાહા ।

તદમિથ્યાનાદેવ તલ્લિજ્ઞત્ત્વ ધ્વઃ । બ્રહ્મસૂત્ર

૩. વિકર્યામ્યઃ સ્વાહા. પણ જે પુરાણી સ્વાર્થી હોય, અને કોઇ પાસે ભક્તિ ગણ્યા વિના પોથી લેઈ બેશે તેથી આપણી સાર્થકતા કંઈ થાય નહિ ! તેમાં વળી પુરાણી કે ગન્ધર્વ જે વિષયી કે લમ્પટ હોય અથવા તેનો ધંધો જ હોય, ભગવન્નામ વિકૃતી હોય તો તેવાના મુખથી શ્રવણ કરવાથી કંઈ ફળ ન મળે. ઉલટું વિકર્યાના જલ જેવા ખીજ-સંસારોત્પત્તિ-કરનારા નિવડે છે.

જેમ કેદારમાં (કાયડામાં) નહેરતું પાણી લેઈ જવાનો જે માર્ગ કરવામાં આવે તે વિકર્યા કહેવાય છે. તે ખેતરમાં જઈને જેમ ઉગેલા ખીજને મોટું સંસારી વૃક્ષ કરે છે. તેમ વિષયી પુરાણી અને ગન્ધર્વ આપણા સંસારની મમતા વધારે છે. જે પોતે બંધાયે છે. તે બંધાયલાને શી રીતે છોડાવશે ? માટે તેવા તજવા.

નીચ ગાયક.

૪. “અષ્ટામ્યઃ સ્વાહા.” હવે હર કોઇ ગાયકમાં જે કોઇ ગાયક કે વેશ્યા ગાયક હોય, અથવા વેશ્યાદિસ્ત્રીમાં આસક્ત ગાયક હોય. તે આખી રાત અને આખો દહાડો ભગવદ્ગુણને ગાય તે સાંભળવાથી કંઈ ભગવદ્ભાવની વૃદ્ધિ થાય છે ? કંઈ પણ ન થાય. તે તો ભાવનો નાશ જ કરે. તે ગાયકો ગર્ત એટલે ખાડાના જળ જેવા છે શસ્ત્રમાં “તસ્માત્ પ્રદરકં નાશમેત્” શ્રુતિથી પ્રદર એટલે ગર્તના જલનો નિષેધ છે. તેમ આ ભાવ ગર્ત-ખાડાના-જલના જેવા ભાવવાળો છે.

૫. “સ્વન્યામ્યઃ સ્વાહા” જેમ આપણે હાથ પગ ધોવા, કોગલા કરેલા જલને ભરવા માટે ખાડા (ખાળકુડા) કરીએ છીએ. તે જળનો એક પણ છાંટો આપણને અપવિત્ર કરે છે. તેમ નીચ જ્ઞતિપાસે ગુણગાન સાંભળાય નહિ, કેટલાક નીચ જ્ઞતિપાસે ભગવાનનાં કીર્તિત સાંભળી તે દ્વારા કૃતાર્થ માને છે. તે તેમની ભૂલ છે. નીચના મોઢામાંથી પણ ભગવાનનું ગાયન છે ને ? એવી દલીલ કરે છે. તે ખોટી છે, તેનો ભાવ ખાડાકુડાના જળ જેવા હોવાથી તેના મુખનું શ્રવણ તમને ખાળકુડાના જળની માફક અપવિત્ર જ કરશે.

પંડિત.

તમને ઘણા પંડિતો વ્યાખ્યાન કરનારા મળશે તેથી તેનો વિચાર પણ કરવો જોઈએ. પંડિતોમાં પાંચ ભાગ પાડીશું.

પંડિત.

૧	૨	૩	૪	૫
ભગવન્છાત્રતત્પર (મધ્યમ)	ગંભીર-સંદેહવારક (મધ્યમ)	પ્રેમયુક્ત (બેગુણ સાથે) (ઉત્તમ)	અલ્પશ્રુત-પણ પ્રેમવાળા (કનિષ્ઠ)	કર્મશુદ્ધ અલ્પ શ્રુતભક્તિ (કનિષ્ઠ)

૬. દ્વિષ્ટામ્યઃ સ્વાહા પંડિત એટલે સમજ્યા ? પણ એટલે બુદ્ધિ, પોતાનો અભીષ્ટ અર્થ હોય તે અર્થને પ્રહણ કરવાની બુદ્ધિ હોય તે પંડિત કહેવાય, ભગવન્છાત્રનો અભીષ્ટ અર્થ દર્શાવનાર શ્રીવાગધીશ છે, તે શ્રીમહાપ્રભુજીની વાણીનો બરોબર અભ્યાસ કર્યો હોય તો જ તેને સમજાય, આપણે સુબોધિની-નિબંધાદિના અભ્યાસ કરનારનો વિચાર આગળ કરીશું.

જેમ હૃદય પાણી-શીતલ હોય છે ગંભીર હોય છે. સ્નાન-પાન-આચમનમાં ઉપયોગી છે તેમ આ લગવચ્છાત્રમાં તત્પર પંડિત સારા છે. પણ તે શાસ્ત્રમાં જ તત્પર છે. લગવત્પ્રેમ હજી બાકી છે માટે શાસ્ત્રમાં તત્પરતાથી તેમને મધ્યમ કોટીમાં લખ્યું. અને તેમનો ભાવ તેટલામાં સારો ગણીશું.

૧૭. “ સ્વચામ્યઃ સ્વાહા ” તેમાં વળી જે ગંભીર પંડિતો સન્દેહને દૂર કરનારા છે. શિષ્યની યોગ્યતા જોઈને તેમના આધિકાર પ્રમાણે જ તેટલો જ બોધ આપે. સર્વશાસ્ત્રાર્થ ક્ષલવી ન દે, એવા ગંભીર હોય છે, માટે તે સારું સ્વાદુ-સારા ગુણુવાળું જેમાં ઉદ્ધ એટલે જલ છે તે સૂદ કહેવાય. તેવા સ્વાદુ જલ જેવા સારા ગણાય. પણ શાસ્ત્ર જ્ઞાન જોડે આપણે લગવત્પ્રેમ જોઈએ. તે વસ્તુ તો આગળ આઠમામાં જે ખતાવામાં આવશે તેમાં તે હોવાથી આ ભાવ સારો ગણીને તેને ગ્રાહ્ય છે એમ કહીશું અને મધ્યમ કોટીમાં મુકીશું. છઠ્ઠા ભેદ કરમાં આ પંડિત સન્દેહ દૂર કરનાર અને ગંભીર હોવાથી ઉત્તમ છે. (મર્યાદા છે.)

૮. “ સરસ્વામ્યઃ સ્વાહા ” હવે પંડિતોમાં ઉત્તમ ભાવ અમે કહીએ છીએ. આ ભાવવાલા પંડિત સરોવરમાં જેમ કમલ હોય છે તેવા કમળથી ભરેલા જલવાળા સરોવરો જેવા આ પંડિત છે. આ પંડિતમાં શાસ્ત્રજ્ઞાન, છે સન્દેહવારક, છે. અને લગવાનમાં પ્રીતિ છે. આવા પંડિતો આપણને જરૂર સાર્થક કરે, પ્રભુના પ્રેમ સાથેનું શાસ્ત્ર શ્રવણ કંઈ ઓરજ રંગ ચઢાવે છે. તેથી કમળ વાળા સરોવરની જોડે સરખાવ્યા છે તે યોગ્ય જ કર્યું છે. આપણી કહેવત છે કે સોનું અને સુગંધ સાથે જ રહે તો કેવું સારું થાય-તેવું આ પંડિતમાં હોય છે.

૯ “ વૈશન્તીમ્યઃ સ્વાહા ” જેમનું શાસ્ત્ર શ્રવણ અલ્પ છે. પણ લગવદ્વિષયક પ્રેમ પણ અલ્પ છે. તે અલ્પ સરોવર જેવા છે. નાના જલાશયમાં ભેંસ કે પાડા પડે તો તે જલ-ઝાલીને મેલું કરી દે છે. તેવા રીતે શાસ્ત્રજ્ઞાન ન હોવાથી તેમ પ્રેમ પણ અલ્પ છે તેથી ખરેખર તેમને વિગ્નતીયના (અન્યમાર્ગીયના) સમાગમમાં આવતાં તેમનો ભાવ બગડી જાય છે. કારણ કે શ્રીમહાપ્રભુજીની વાણીનો યથાર્થ રહસ્ય સમજેતો નહિ હોવાથી તેમજ પ્રેમ પણ યથાર્થ નહિ હોવાથી તે અન્યના ક્રંદામાં જલદી આવીને તેમનો ભાવ બગડે છે. તેવા વક્તા આપણું કંઈ પણ ઘોળી નહિ શકશે માટે એવા પંડિતને કનિષ્ઠ જ ગણીશું.

૧૦ “ પલ્વલ્યામ્યઃ સ્વાહા ” હજી આપણે કોષ્ટકમાં ખતાવ્યા પૈકી પાંચમા વર્ગના પંડિત રહ્યા. તેમને પ્રેમ અને લગવચ્છાત્ર અભ્યાસ અલ્પ છે. પણ નવમા કરતાં વધારો એ છે કે તે કર્મશુદ્ધ છે. કર્મશુદ્ધ જે પ્રકાર થાય. લગવાનને સર્વ કર્મ અર્પણ કરે અથવા કર્મનો (નાશ) નિહાર કરવાને કર્મ કરે. લોકપણા-વિત્તેપણા-દારેપણા-આ ત્રણ ઇપણાનો ત્યાગ-કર્મ કરવાથી થાય છે. એવું શાસ્ત્ર વચન છે. આવા પંડિતો પલ્વલના જલ જેવા છે, ખાખોચીયાના જલ જેવા છે. કર્મ શુદ્ધ હોવા છતાં તેમાં પ્રેમ શાસ્ત્રશ્રવણ બંને અલ્પ હોવાથી અલ્પ જલાશયના જલને જેમ પાડા-કે ભેંસ અંદર પડીને તેના જલ ડાળી નાંખે છે. તેમ આ પંડિતનો ભાવ અન્યના આક્રમણથી કે અન્યના સમાગમથી ભ્રમિત થાય છે. આપણે આવા પંડિત ખપતા નથી માટે તેમને પણ કનિષ્ઠ વર્ગમાં મુકીશું.

યોગી

૧૧. “**વર્ષ્યામ્યઃ સ્વાહા**” તમને યોગી વક્તા મળે તો શું કરવું? તેમની પણ હવે પરીક્ષા કરીએ? જે યોગ ભક્તિસાધક હોય છે. તેની જ માત કરીશું ખીજ હઠયોગ ઇત્યાદિની જરૂર નથી, જે યોગ શ્રીમહાપ્રભુજીએ નિબંધમાં આજી કહ્યા છે. તે અહણુ કરવો. હાલ તો એટલું જ કહીએ છીએ કે-જે યોગ ભક્તિસાધક હોય તેનો વિચાર છે.

યોગી સ્વતંત્ર હોય છે. તેઓ ભગવદ્લીલા વિગેરેનું ધ્યાન પણ ધ્યાનધારણામાં કરતા હોવાથી તે ભગવદ્લીલાનું ગાન કરી શકે છે પણ તે સ્વતંત્ર છે, તેથી વરસાદનું જળ જેમ જ્યાં પડે ત્યાં જ ગુણુકારી છે તે ચાર માસમાં પોતે જલાશયને ભરે છે તેવી રીતે તે યોગી કોઈ વખત જ કાઢને જ ફલદાયક નીવડે છે. કુયોગીની આ વાત જ નથી. **વિદુરકાષ્ટાય મુહુઃ કુયોગિનામ્ પ્રભુ કુયોગિથી તો સો ગાઉ દૂર છે.** પણ સારા યોગી હોય તો તે કૃતાર્થ કરે. પણ કોઈકને જ કોઈ વખત જ તે લાભકારક છે. માટે સર્વોપયોગી તો નથી, જેને લાભકારક છે તેને માટે તે મુખ્યારક હો. “**યતઃ સન્ધાર્યમાણાયાં યોગિનો ભક્તિલક્ષણઃ**” ॥ “**ચતુર્ભુજં કઞ્જરયાઙ્ગશઙ્ગ-ગદાધરં ધારણયા સ્મરન્તિ**” ॥

તપસ્વી

૧૨ “**અવર્ષ્યામ્યઃ સ્વાહા**” । હવે આવ્યા તપસ્વી. શરીરેન્દ્રિયને તપાવે, કૃત્યુચ્ચાન્દ્રાયણાદિ અનશન વ્રત કરે, સેશ્વર સાંખ્ય જ્ઞાનવાલા તે તપસ્વી હોય, તપ વિગેરે શરીર શોષણુ આદિનો વિચાર આપણે પ્રકૃતમાં ઉપયોગી નથી, આવા વક્તા પરસેવાના જલખિન્દુ જેવા છે. તે જેમ જેને પસીનો આવ્યો તેને ઠંડક-શાંતિ-ગુણુકારક છે, તેવી રીતે આ તપસ્વી પોતાનું કલ્યાણુ ભરે કરે, પણ તે વક્તા ભગવદ્ગુણુનાગાન ગાઈ આપણું કાર્ય સાધે નહિ. તેમ ભક્તિભાવ પણ પ્રકટાવી ન શકે. માટે તે આપણે માટે નિરૂપયોગી છે. તપ સાઈ છે. અને તે તપસ્વીને જ મુખ્યારક છે. તેમાં અમારી જરાય ના નથી.

કૃપાપાત્ર ભક્ત.

૧૩ “**દ્વાવુનોમ્યઃ સ્વાહા**” હવે ભગવત્કૃપા વાળાની વાત કરીએ. પડતું એટલે ચારે તરફ જેનો હૂદ-શબ્દ-ગય છે તેવા પડતા જલના જેવા આ ભક્તો છે મધુર અને મનોહર જલ આ હોય છે. દેખાવ પણ સુંદર હોય છે એવું આ ભગવદીયોનું વચન છે. આ ભગવદીયનું જ્ઞાન ભગવાનની કૃપાથી થયેલું વા મોટાના અનુગ્રહથી થયેલું છે, તે અલૌકિક અર્થપ્રકાશક જ્ઞાન હોવાથી લોકથી વિલક્ષણુ હોય છે. સામાના જ્ઞાનનો પ્રત્યાભાસ હોવાથી અધિકારીના જ્ઞાનની તે કસોટી કરી તે ભગવદ્ગુણુગાન-કીર્તન કરે છે. અને તે ધણુજ ઉપયોગી થઈ પડે છે માટે તે આજી છે. જેમ આપ્તવાક્ય આપણું કામ સાધે છે તેમ આ કૃપાપાત્ર ભગવદીયો આપણું કલ્યાણુ જ કરે છે. માટે આવા ભગવદીયો મળશે. અને તેમની શોધખોળ કરતા રહેશો.

અહંકારી-ઉપાસક.

(૧૪) “**પૃષ્ઠામ્યઃ સ્વાહા**” હીમથી આકળથી, બાજેના જલ તે પૃષ્ઠા જલ કહેવાય. શૌત અને પૌરાણિક બે પ્રકારના દેવોની જે ઉપાસના કરે છે. આ ઉપાસના શિવની અમિતી-દુર્ગાની-ગણુપતિની હોય કે ગમે તેની હોય. તેની અમારે પંચાત નથી, પણ તે ઉપાસનાથી જે

ફલ મધ્યુ હોય તે કાણે અપાવ્યું, તેનું જ્ઞાન તે નથી રાખતો. ગીતાજીમાં સર્વ ફલને તે તે દેવતાઓ દ્વારા પ્રભુજ શ્રીકૃષ્ણ અપાવે છે. એવું જ્ઞાન ભૂલી જાય છે. જ્ઞાન ભૂલે એટલું જ નહિ ઉપરાંત પોતે પણ અહંકારી બને. મેં આ બધું મેળવ્યું છે તેથી હું બધવત્તર છું. તેથી તીહારવું જલ જેમ નિરુપયોગી છે તેમ આવા અહંભાવુકનો ભાવ આપણે ઉપયોગી નથી.

મર્યાદા ભક્ત.

૧૫ “સ્યન્દમાનાભ્યઃ સ્વાહા” (મર્યાદા) વર્ણાશ્રમ ધર્મયુક્ત નવધા ભક્તિમાર્ગ પાળનાર આ પંદરમા ભક્ત છે. તે ભક્ત ઝરણાના જલ જેવા સારા છે આ જલ જેમ સ્નાન-પાન-આયમનમાં ઉપયોગ અને ભૂમિને શીતલ કરે છે-તેવી રીતે આ ભગવદીય-દર્શન કરનારને શ્રવણ કરનારના તાપને હરી શીતલ કરે છે. પોતાને પણ કૃતાર્થ કરે છે” માટે ગ્રાહ્ય છે. આમાં કંઈક વૃદ્ધિ અને ક્ષય છે ઝરણામાં પાછળના જલના જેવે પ્રમાણે વૃદ્ધિ ક્ષય થાય જ. તેમાં આ મર્યાદા ભક્તમાં સંગ રંગ પ્રમાણે વૃદ્ધિક્ષય થાય, પણ તે ઉપયોગી છે.

૧૬ “સ્થાવરાભ્યઃ સ્વાહા” હવે તેમને વૃદ્ધિક્ષય વગરના કહું. (મર્યાદામાં આ ભક્ત) રહેનાર છે. આ જલ સ્થાયર જલ જેવા છે જ્યાં છે. ત્યાં જ આ જલ સ્થાયર છે. ઉપયોગી છે, ઝરણાની માફક આગળ પાછળ-દૂર-જઈને ઉપયોગી ન જ થાય. પણ નવધા ભક્તિમાર્ગના સાધનથી આ ભક્તે ભક્તિનો માર્યાદિક રીતિથી સંગ્રહ કર્યો છે. તે ત્યાં પાસે જાય તે વખતે તેમની પાસે જેવો સંગ્રહ તેટલા તે ઉપયોગી છે. વિશેષ અનુગ્રહ કરી દઈ તેમને ઉદ્ધાર કરી દે, એવી આશા તો નજ રખાય. માટે આ કક્ષાને પણ જાણી તેનો સંગ કરવો તેમને મધ્યમ કહીશું.

અનેક જન્મથી સંસ્કારી.

૧૭ “નૈદેયીમ્યઃ સ્વાહા” અનેક જન્મથી ગુણદોષ પ્રાપ્ત થાય છે. કારણ કે જે દેશ જે કાલ જેવાં કર્મ તેવા ગુણ દોષ વિગેરે તેમને તે તે જન્મમાં સંગ્રહ થાય છે. ગુણથી વૃદ્ધિ અને દોષથી ભાવ ક્ષય થાય છે. દુષ્ટસંગ-દુષ્ટદેશ-દુષ્ટકાળથી પણ તેમનો ભાવ ક્ષય થાય છે સત્સંગાદિથી વધે પણ ખરો. આમ છતાં નિરંતર ઉદ્ગમવાળા છે પાછલ કંઈક કંઈક ભાવ પોષણ થયા કરે છે આવા ભક્તો જ્યારે વૃદ્ધિમાં હોય ત્યારે સારા. ક્ષય ભાવ વખતે નકામા. નાની નદી જેવા છે. વૃદ્ધિ હોય ત્યારે સારી, શુષ્ક હોય તો, કે અહપજલવાળી હોય તો તે નકામી. નદીઓ કેટલીક સ્વભાવથી દુષ્ટ હોય છે. જેમકે “કર્મનાશા” કેટલીક સ્વભાવથી જ શુદ્ધ હોય છે જેમકે ગંગાજી. તેવી રીતે આ ભાવ પણ પરીક્ષા કરી સમાગમ કરવો. આ વૃદ્ધિક્ષય હોવાથી સારા અને સાધારણ બંને કહેવાય, સારા હોય તો ઉત્તમ નદી જેવા, સાધારણ હોય તો સાધારણ નદી જેવા-જાણવા.

મહાભક્ત.

૧૮ “સૈન્ધવીમ્યઃ સ્વાહા”-હવે સિન્ધુ જેવા મહાનદીનેડે સરખાવતા એક ઉપયોગી ભક્તની વાત કરું છું. વૃદ્ધિક્ષય વગરના સ્વતંત્ર અને નિરંતર કંઈક વૃદ્ધિ-ઉદ્ગમ-ભાવનો વધારો જ કરનારા અનેક જન્મથી સારા સંસ્કારી નિવડેલા હોય તો તેમનો ભાવ સિન્ધુ જેવો મહાન છે, આ જલ જે સારા વ્યવહારમાં આવે છે. સર્વ પ્રકારે ઉપયોગી છે. તેમ આવા સંસ્કારી પુરુષો જરૂર આપણા ભાવને વધારશે જ માટે તેમનો સંગ કરવો. ગંગાજી જેવાનું જલ આપણે ઘેર

આણીએ તો પણ પવિત્ર કરે છે અને ઉપયોગિ છે, તેવી રીતે જરૂર આ ભક્તના વચનામૃતો કૃતાર્થ કરે. ધર પણ પાવન કરે.

પરમભગવદીય.

૧૯ “સમુદ્રિયામ્યઃ સ્વાહા” હવે મહાન વ્યક્તિઓનો વિચાર આવ્યો. જેમને આપણે સમુદ્રની જોડે સરખાવીશું. જેવાકે શેષ, સંકર્ષણે સનતકુમારને ઉપદેશ આપ્યો હતો, વ્યાસ ભગવાન બાહરાયણ અષ્ટાદશ પુરાણના રચનાર, એટલે ભગવાનના જ્ઞાનાવતાર, જેમણે સમાધિથી ભગવાનના સ્વરૂપનો અનુભવ કરીને ભાગવત કહ્યું. અને શુકને લક્ષ્મણ્યું, અગ્નિ પુરાણવક્તા અગ્નિ. વાયુપુરાણવક્તા મારુત, રહુગણને ઉપદેશ આપનારા જડ, નારદપણ પ્રસિદ્ધ જ છે, જે નારદ સનતકુમારશિષ્ય પ્રાચીનબર્હિના ગુરુ છે. મૈત્રેય વિદૂરને ઉપદેશ આપનારા છે. અને બીજા શિવ વિગેરે પણ ભગવદીય છે. સમુદ્રનું જલ જેમ ગંભીર, ડોલી શકાય નહિ એવું, રત્નને ઉત્પન્ન કરનાર છે, તેવી રીતે તેમનો ભાવ ગંભીર, કાષ્ટનાથી ડગાવી ન શકાય, અને નાના પ્રકારના ભાવવાળું હોય છે તેમનામાં ભગવદ્ગુણો પણ ઉત્તમ હોય. તેમનો સંગ તો કરેલો ફલે તેમની સેવા પણ ફલે. એમનો સ્વરૂપથી અને ફલથી સમાગમ ઉત્તમ છે.

ભગવાનને ગુણાદિથી મિશ્રવર્ણન કરનાર ભગવદીયો.

પુરાણપ્રસિદ્ધ ભગવદીયો પણ આ સમુદ્ર જોડે સરખાવી શકાશે. કારણ કે સમુદ્રના સાત ભેદ છે. તેવી રીતે સાત ભગવદીય આપણને જુદા મળી આવે છે. જેમકે ૧ વાલ્મીકીએ રામાયણમાં મર્યાદા પુરુષોત્તમ પ્રભુના ગુણોને લોકમિશ્ર ભાવોને ભેળવીને વર્ણવ્યા છે. જેમકે રામચંદ્રજીએ સીતાજીના વિયોગના તાપકલેશથી રૂદન કર્યું આદિ. ૨ શિવજીએ આધ્યાત્મિક રામાયણમાં વેદમિશ્ર રામચંદ્રજીના ગુણોને વર્ણવ્યા. ૩ પરાશરે વિષ્ણુ પુરાણમાં ભગવાનના સત્વમિશ્ર ગુણોને વર્ણવ્યા. ૪ મનુએ મનુ સ્મૃતિના આરંભમાં રજ્જેમિશ્ર પ્રભુના ગુણોને વર્ણવ્યા. ૫ વાયુએ વાયુ પુરાણમાં શિવરૂપે જ પરબ્રહ્મને વર્ણવ્યા. ૬ સંકીર્ણ પુરાણના વક્તાઓને છઠ્ઠા નંબરે ગણવા. આ છએ નંબરને આપણે અનુક્રમે ૧ ક્ષાર-૨ આમ્લ-૩ માદન-૪ અવ્યક્ત મધુર-૫ સ્નેહવ્યક્ત-૬ મધુરગુણક છે. તેવી રીતે છએનો ભાવ પણ તેવા જલના જેવો જ ગુણવાળો જાણવો.

પૂણ સર્વથી ઉત્તમ ભગવદીય.

હવે ઉત્તમ શુદ્ધોદ સમુદ્ર બાકી રહ્યો. તેને આપણે અમૃત સમુદ્ર જોડે સરખાવીશું. વિચક્ષણ ભગવદીયો પ્રભુને ગુણાતીત-લોકવેદગુણથી પણ અતીત, સચ્ચિદાનંદરૂપે, વર્ણન કરે છે. પરાત પરપ્રભુ જેવા છે તેવાજ સ્વરૂપે વર્ણન કરનાર ભગવદીયો અમૃત સમુદ્ર જેવા છે. આવા ભગવદીયોનો સંગ બહુજ દુર્લભ છે. શુદ્ધોદ સમુદ્રનો અર્થ આપણે અમૃત સમુદ્ર કરીએ છે, તે યોગ્ય છે તે ઉપર ગો. શ્રીપુરુષોત્તમજીની ટીકામાં વારાહપુરાણનું વચન આપ્યું છે. માટે આવા ભગવદીયના વચનામૃત માટે આપણે ખાસ યત્ન કરવો. તેમની વાણી ગ્રન્થરૂપે બિરાજતી હોય તો પણ તે આપણે સત્સંગરૂપે તેનું મનન કરીએ તો પણ આપણને ફલરૂપ થાય છે. માટે શ્રીમહાપ્રભુજીની વાણીથી કાષ્ટ પણ વાણી અધિક ભાવોદ્બોધક નથી. માટે આપણે તે જ અમૃત સમુદ્રના જેવી વાણી ગણીને અત્યારે આપણે માટે શ્રેયસ્કર છે.

ભગવાન જ્યારે ઉદ્ધાર કરવાની ઇચ્છા કરે છે. ત્યારે જીવના કરેલાં પાપ સામું તે જોતા નથી. ભગવાન આ જીવને કાષ્ટ મહા ભગવદીયદ્વારા ઉદ્ધાર કરાવાની ઇચ્છા

થતાં આવા ભગવદીયનાં વચનામૃતનો લાભ કરાવે છે. જેમ પણ સ્કંધમાં અન્નમિલને લાભ મળ્યો હતો. દૂતોનું વાક્ય તે અન્નમિલે સંવાદરૂપે મરતાં મરતાં સાંભળ્યું. તેટલામાં જ તેને યથાર્થ લાભ થયો. જ્ઞાન-લક્ષિત થયાં અને તેનો ઉદ્ધાર થયો. માટે ભગવાનને ઉદ્ધાર કરવો હશે. તે શ્રીમહા-પ્રભુજીનાં વચનામૃત કે વેણુનાદ પણ શ્રવણ થયા વિના નહિ રહે. આ શ્રવણને ઘિન્દુપાન જેવું ગણી આ ઘિન્દુપાન પણ અમૃત છે. તે ભૂક્ષ્ણો નહિ. આ ઘિન્દુ આ જન્મમાં કે પીઠ જન્મમાં કૃતાર્થ કરે છે અન્નમિલની માફક ફક્ત દોષનું ભાન થઈ સન્માર્ગનું જ જ્ઞાન થાય ત્યારે ઘિન્દુપાન જેવું ગણાય જ્યારે ભક્તને ઉદ્દેશીને જ વેણુનાદાદિનું શ્રવણ થાય ત્યારે તે અમૃતનું લેહન એટલે આસ્વાદ થાય છે. આસ્વાદથી રાગ અને અજ્ઞાન જતાં રહે લીલાનો આનંદ થાય છે. સ્વરૂપાત્મક લીલાત્મક ઉભય પ્રકારનો અનુભવ આ ભાગ્યશાલી ભગવદીયને થાય છે. અર્થાત્ જ્યારે સર્વ દોષ નિવૃત્તિ પૂર્વક પરમાનંદની પ્રાપ્ત થાય ત્યારે અમૃતનો આસ્વાદ કર્યો કહેવાય. રાગનિવૃત્તિ પ્રાચીન-અહિંસરાજને થઈ હતી, તે પણ ભગવદીયના વાક્યથી જ. રહુગણુની અજ્ઞાનનિવૃત્તિપણુ પૂર્ણ ભગવદીય ભરતના ઉપદેશથી જ. વિદૂરને દ્રેપનિવૃત્તિ પણ તેજ રીતે થઈ હતી.

૨૦ સર્વામ્બ્યઃ સ્વાહા હવે છેલ્લો સાધારણ ભાવ બાકી રહ્યો. તે તે જલ જેવા જેવા પાત્રમાં ઉધૃત કર્યું હોય તેવું તેવું દેખાય, તેવું શુદ્ધ કે અશુદ્ધ ગણાય જ્યારે તે જલ ભૂમિ ઉપર પડે ત્યારે જ્યાં પડે ત્યાં જ તે આર્દ્ર કરે છે જ્યાં પડે ત્યાં દોષ કરે કે ગુણુ કરે, તે નક્કી ન કહેવાય, તેવી રીતે પાછલ ગણાવેલા જ્યો પૈકી જે જલ ઉધૃત હોય તે પાત્રાકાર અથવા પોતાના મૂલ સ્વભાવને અનુસારી ગણાય છે. માટે તે ભાવ ગ્રહણ કરવા જેવો નથી, ગુણુ કરે કે દોષ કરે તે નક્કી નથી. આ પ્રમાણે, આપણે પાછલ કોષ્ટકમાં બતાવ્યા પ્રમાણે વીશ ભાવો વર્ણવ્યા. તે ભગવાનના ગુણો તો શુદ્ધ જ છે. પણ તે તે વક્તાના હૃદયરૂપી પાત્રમાં જવાથી તેવા થઈ ગયા છે.

માટે તમે સત્સંગ કરતા પહેલાં તમે કેવા વક્તા પાસે તમારી આધ્યાત્મિક જીન્દગી સોપો છો તેનો જરૂર વિચાર કરશો. વિચાર કર્યા વિના કરેલા સંગથી દુઃસંગ થાય અને આપણું હોય તે પણ જતું રહે, માટે શ્રીબાલકૃષ્ણ પ્રભુ આપણને ઉત્તમ ભગવદીયોનો લાભ અપાવે એ કહી આ જલભેદ વ્યાખ્યાન પૂર્ણ કરીએ છીએ.

શ્રીકૃષ્ણ:

તમે ક્યાં ઉભા છો ?

સંબ્રાહ્મક—ચીમન શાસ્ત્રી.

તમે તમારી સ્થિતિ વિચારી ? તમે તમારી આગળ પાછળનું હાલનું વાતાવરણ તપાસો. પછી જુઓ કે તમે ક્યાં ઉભા છો. તમારી આગળ અધર્મના મહાન કુંગર ખડકાઈ રહ્યા છે. ધર્મ પાછળ રહી હસે છે અને જુએ છે કે મારી સહાય માગે છે ? કે નહિ. આ દૈવી જીવને અધર્મના હિમાલયમાં ગળી જવાનો ભય ઉભો થયો છે. વિચારહીન આસુરી જીવોને હિમાલયમાં ગળી ગએલા આ જીવે છે. બોલે છે કે—મારી પણ આ દશા ! ધર્મ અને અધર્મની સંપત્તિ વચ્ચે ઉભેલા આ જીવને કોણુ સાહાય આપે ! પોકારે છે કે—આ બરફમાં ગળી જઈ છું મને ઉગારો ? આન્તરમાં અવાજ આવે છે કે જ સત્સમાગમ કર, સન્માર્ગ સુઝશે, તુરત સત્સંગાર્થ વક્તાને ખોળે છે.

ગોસ્વામિકૃષ્ણભૂપણ વિદ્વદ્વરત્ન શ્રીવજ્રરત્નલાલજી મહારાજશ્રીએ સં. ૧૯૮૭ ની સાલમાં સેવાકલ, જલભેદ, પંચપદ્મ વિગેરે ગ્રન્થો ઉપર પ્રવચન શરૂ કર્યા હતાં. આ પ્રવચનોથી સુરતની વૈષ્ણવ પ્રજા ધણીજ આનન્દિત થઈ હતી, અને આ ભાવગાહી વચનામૃતો ધણા સમય સુધી ચાલ્યાં, અને તેનો લાભ પણ સારી સંખ્યાએ સારા રૂપમાં લીધો. સુરતના વૈષ્ણવોને સામ્પ્રદાયિક આખ્યાનના શ્રવણની અભિલાષા ધણા વખતથી હતી, અને તે માટેની માગણી વારંવાર થતી હતી. આ સમયે સુરતમાં 'વ' ઉપયોગિ પ્રવચનો થયાં અને થશે. આવા વચનામૃતથી કેવો અને કેટલો સુંદર લાભ થયો છે તેના અનુભવ કરનારા તો અવશ્ય જાણે છે; પણ જે આ લાભથી વન્નિચત થયા હોય તેમના માથા હું માધુર્યનું પુરેપુરું શું વર્ણન આપું? પણ આવા વચનામૃતના સતત પ્રવાહથી તમારું દિવસનો કામ એક દિવસ જરૂર ચાલજીવનનો પ્રકાશક બની જાય, એમ તો હું ખાતરી તમને કહી શકું છું, કારણ કે તે સમયની તે ધડીના તે અક્ષરો જ તમારા હૃદયમાં સોંસરા ઉતરે જઈ ઉદ્ધારક બને છે. શ્વેતકેતુને એક વાત નવ વાર ઉપદેશી, બહુસ્વરૂપ સમજાવ્યું. "એ ઓળખવાથી સર્વ કંઈ જાણાઈ જાય છે" એ તત્ત્વને તે સમજાવ્યો. વિદુર અને મૈત્રેયનો સંવાદ થયો. વિદુરમાં મૈત્રેયનું જ્ઞાન સોંસરું ઉતર્યું, મૈત્રેયમાં વિદુરની ભક્તિ ઉતરી આવી, ઉદ્ધવજીને સન્માર્ગનો ઉપદેશ આપવા બાકી રાખ્યા. આવાં સંકેટો દૃષ્ટાન્ત આપણને શું શીખવે છે? કે વક્તામાં જેનું જ્ઞાન હશે તેજ તમારામાં ઉતરશે. માટે વિચારીને વક્તા પાસે જશો તોજ તમારું સાર્થક કરશે, ભૌતિકવાદ છોડી દેશો, જડવાદ છોડી દેશો, બ્રહ્મવાદ કે નિર્ગુણ માર્ગ જાડી આવશે.

શ્રીભગવદીયચરણાનુરાગી

લિ. ચીમનશાસ્ત્રી.

શ્રી. બા. શુદ્ધદ્વૈત મહાસભા માટે બે બોલ.

વૈષ્ણવ બંધુઓ તથા બહેનો?

આજ શ્રીમાલકૃષ્ણ શુદ્ધદ્વૈત મહાસભાના સભાસદ છો? જો ન હો તો જરૂર આજેજ તમારું નામ નોંધાવશો. આ શુ. મહાસભા પોતાના સભાસદને પ્રાચીન અતીવ ઉપયોગી પુસ્તક પ્રકાશ કરીને ભેટ આપે છે, તે ઉપરાન્ત ચિત્રજી વિગેરે આપી તમારા લવાજમની સાર્થકતા કરે છે સુરત તથા ખીજ આખા ભારતના અનેક ગામડાંમાં આ મહાસભા સેન્ટર ખોલી પરીક્ષાઓ લેઈ પ્રતિષ્ઠા વણસોથી ચારસો યુવકોને સામ્પ્રદાયિક જ્ઞાનવાળા તૈયાર કરે છે. પરીક્ષામાં ભારે ઇનામ અપાય છે, આ ઉપરાન્ત આ મહાસભા શ્રીમાલકૃષ્ણ ગીર્વાણુ વિદ્યાલય નામની સંસ્કૃત પાઠશાળા ચલાવે છે તે ગોસ્વામી શ્રી ૬ શ્રીવજ્રરત્નલાલજી મહારાજે તા. ૧૮-૫-૧૫ને દિને સ્થાપી હતી, જેને આજ સોળ વર્ષ થયાં આપશ્રી ચલાવતા હતા, તેનો વહીવટ શ્રીમાલકૃષ્ણ શુદ્ધદ્વૈત મહાસભા (સુરત) તરફથી તા. ૧-૮-૩૧થી પોતાને હસ્તક લેવામાં આવ્યો છે. એ પાઠશાળામાં પુષ્ટિમાર્ગીય (સામ્પ્રદાયિક) જ્ઞાન, તેમજ ન્યાય, વ્યાકરણ, સાહિત્ય વગેરેનું સંસ્કૃત જ્ઞાન તદ્દન મફત અપાય છે. અત્યાર સુધીમાં કબકતા, કાશી વગેરેની પરીક્ષામાં ધણા વિદ્યાર્થીઓ પાસ પણ થયા છે અને ડીરેક્ટર ઓફ પબ્લીક હન્ડરૂકશને

(કેળવણીખાતાએ) મંજૂર કરી છે, અને ત્રાટ પણુ આપે છે. કેળવણીખાતાના તેમજ અન્ય વીક્રીટરો તરફથી સંતોષકારક કામ જણાવવામાં આવ્યાં છે. હાલ આ પાઠશાળામાં શીખતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા સારા રૂપમાં છે. પાઠશાળાને અંગે એક બોર્ડિંગ પણ છે, તેમને ભોજન વિગેરે સર્વ વિના મૂલ્યે અપાય છે. તે ઉપરાંત કોલેજના તથા હાઈ સ્કૂલના વિદ્યાર્થીઓ પણ અહીં સંસ્કૃત શીખવાનો લાભ લે છે.

વૈષ્ણવો માટે ખાસ વર્ગ—ખરૂં જોતાં તો દરેક મહાસભાના સભાસદ તેમજ તે યુવ ગૃહસ્થ પોતાના બાળકોને વ્યાવહારિક કેળવણી ઉપરાંત ધાર્મિક કેળવણી આપવા માટે પોતાના ખાસ લક્ષ રાખે એ હેતુથી આ વર્ગ ચાલે છે.

મદદની જરૂર—આ પાઠશાળા તથા બોર્ડિંગને અંગે અનાજ રોકડ, પુસ્તકો વગેરે હરેક કારની મદદની ખાસ જરૂર છે. તેમજ બોર્ડિંગ માટે એક સગવડ લરેલા મકાનની, નાની લાયબ્રેરી છે તેમાં જોઈતાં પુસ્તકો વધારવાની, તથા કેટલાક ફર્નિચરની જરૂરીયાત પુરી પાડવાની અવસ્થા જેમ જલદીથી થાય તેમ કરવાની છે, સંસ્થા સારા પાયા પર ચાલે છે. દેહનિર્વાહ પૂરતી વિદ્યાના દાનમાં લોકો વચ્ચે લાખો રૂપીઆ અર્પણુ કરે છે, ત્યારે આત્મોન્નતિ સાધનારૂં ધર્મ શિક્ષણુ આપનાર આ વિદ્યામંદિરને આદર્શરૂપ બનાવવા માટે વૈષ્ણવ સંપ્રદાયી જેટલી મદદ અપાય તેટલી ઓછી છે એ કહેવાની જરૂર રહેતી નથી. માટે સાંપ્રદાયિક જ્ઞાન આપનારી આ એક જ સંસ્થા છે એ લક્ષમાં રાખી વૈષ્ણવ બંધુઓ પોતાની સૌથી પહેલી ફરજ સમજી પોતાનાથી બનતી મદદ ઉદાર દિલથી આ સંસ્થાને આપે એવી આગ્રહપૂર્વક વિનવતિ છે.

આ મહાસભાદ્વારા વ્યાખ્યાનો વારંવાર ગોટવવામાં આવે છે આવા ધણુ લાખો તમારા વૈસાર્થી થાય છે, માટે તમેને આ સંસ્થા ઉપર પ્રેમ હોય તો આજેજ તમે સભાસદ થાઓ અને ખોળ જવા સભાસદ વધારવાની પ્રવિણા કરો.

મહાસભા તરફથી યોગ્ય વખતમાં મહોદુ પુસ્તકાલય ખોલવામાં આવશે.

એક ખાસ ઉદ્દેશ—ખાસ સ્ત્રીમંત્રીઓ દ્વારા એક સ્ત્રીવિભાગ આ મહાસભા તરફથી થોડા સમયમાં પ્રકટ કરીને જેમાં નીચે પ્રમાણે કામ કરવાનો ઉદ્દેશ છે.

૧. શુ. મહાસભા તરફથી સ્ત્રી સભાસદની નોંધણી.
૨. સ્ત્રીઓનો સ્વતંત્ર શિક્ષણવર્ગ ચલાવવો.
૩. પુસ્તકોને ઘેર ખેંચે વાંચવા આપવાનો પ્રયત્ન વિગેરે.

આપના બાળકને આ પાઠશાળાનો લાભ લેવાને વંચિત ન રાખશો.

માનદ મંત્રીઓ
શ્રી. બા. શુક્રાદિત મહાસભા.
મોટા મંદિર

ધીરજલાલ છબીલાલ સ્ટોર.
દેવીદાસ બાલુભાઈ રેશમદલાલ.

